

Krzysztof Warchałowski

Zjazd Oficjałów i Pracowników sądów kościelnych w Polsce : Warszawa 10 maja 1999 r.

Ius Matrimoniale 5 (11), 260-262

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ne z tytułem nieważności; inni natomiast uważają, iż nie koresponduje ono z tytułem *nullitatis matrimonii*, lecz z faktem prawnym stanowiącym podstawę wydania wyroku.

Ostatni z zaprezentowanych artykułów dotyczy relacji włoskiego prawa cywilnego do prawa kanonicznego. C. Dalla Vella zanalizowała bowiem kwestię rewizji wyroku kościelnego *pro nullitate*, po uprzednim osiągnięciu skutków cywilnych (*Sulla revisione della sentenza ecclesiastica di nullità nuzrimoniale: rilevanza civile* s. 131 – 152). Zauważyła ona, iż szczególnie wiele trudności w włoskim systemie prawa cywilnego nastrocza kanonistyczna instytucja *nova causae propositio*. Autorka, powołując się na art. 395 kodesku postępowania cywilnego oraz jurysprudencję, wyraziła pogląd w myśl którego, można przezwyciężyć istniejące niedogodności korzystając z instytucji odwołania nadzwyczajnego.

Jak zauważono już wcześniej, część II tej publikacji została poświęcona jurysprudencji. Redaktorzy przedstawili bowiem czytelnikowi treść 13 orzeczeń, a mianowicie: jedno wydane przez Najwyższy Trybunał. Sygnatury Apostolskiej oraz 12 wydanych przez Rotę Rzymską.

Zaprezentowaną pozycję należy przyjąć z dużym uznaniem. Zaangażowanie wybitnych znawców prawa procesowego stało się gwarantem wysokiego poziomu merytorycznego przedstawionych analiz. Wieloaspektowość zaś ukazanych zagadnień oraz podjęte próby przezwyciężenia napotkanych trudności zachęcają do dalszych badań w tej dziedzinie wiedzy. Publikację tę należy polecić przede wszystkim kanonistom profesjonalnie zajmującym się tą problematyką.

Ks. Ginter Dzierżon

Zjazd Oficjalów i Pracowników sądów kościelnych w Polsce Warszawa 10 maja 1999 r,

W dniu 10 maja 1999 r, w gmachu „Roma” przy ul. Nowogrodzkiej w Warszawie odbył się coroczny Zjazd Oficjalów i Pracowników sądów kościelnych w Polsce, zorganizowany przez Sąd Metropolitalny Warszawski oraz Stowarzyszenie Kanonistów Polskich. Spotkanie zaszczylił swoją obecnością J. E. Ks. Józef Kardynał Glemp, Prymas Polski.

Zjazd rozpoczął wspólną modlitwą Wikariusz Sądowy Sądu Metropolitalnego Warszawskiego ks. prałat dr Stefan Kośnik, który jednocześnie w imieniu gospodarzy powitał wszystkich uczestników spotkania. Ks. Prałat wyraził radość, że sąd warszawski już po raz kolejny ma zaszczyt gościć przedstawicieli sądownictwa kościelnego w Polsce, a także podkreślił doniosłość obecnego Zjazdu, który odbywa się w roku zakończenia II Synodu Plenarnego w Polsce oraz wizyty papieża Jana Pawła II w Ojczyźnie.

Następnie Ks. Kośnik zaprosił do stołu prezydyjnego: J. E. Kardynała Józefa Glempa – Prymasa Polski, ks. prof. dr hab. Józefa Krukowskiego (prezes Stowarzyszenia Ka-

nonistów Polskich, wykładowca KUL i ATK), prelegenta ks. prof. dr hab. Ryszarda Sztuchmilera (Wikariusz Sądowy Sądu Diecezjalnego w Olsztynie, wykładowca WSP Olsztyn i ATK) i poprosił o zabranie głosu Księdza Prymasa.

Ksiądz Kardynał Glemp w swoim przemówieniu podziękował za zaproszenie na Zjazd i wyraził wdzięczność wszystkim pracownikom sądów kościelnych za ich pracę. Mówca stwierdził, że znaczenie sądów kościelnych w naszym kraju coraz bardziej wzrasta. Potwierdza to coraz większa liczba skarg powodowych napływająca do tych instytucji. Dotyczą one z reguły stwierdzenia nieważności małżeństwa. Świadczy to o tym, że wierni pragną uporządkować swoje sprawy małżeńskie i rodzinne, aby móc żyć w zgodzie z własnym sumieniem. Zadaniem sądów kościelnych jest pomagać tym ludziom.

Następnie Ksiądz Prymas zwrócił uwagę na dwie bardzo aktualne sprawy z życia Kościoła w Polsce, które powinny odcisnąć piętno na pracy sadownictwa kościelnego.

Pierwszą z nich jest sprawa zmian w ustawodawstwie państwowym, zwłaszcza kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w związku z wejściem w życie konkordatu. Ks. Prymas podkreślił, że obecnie instytucja separacji istnieje nie tylko w prawie kanonicznym ale i w polskim prawie cywilnym. Separację zatem będą orzekać zarówno sądy kościelne jak i cywilne.

Drugim z poruszonych zagadnień była sprawa ekumenizmu w aspekcie małżeństw mieszanych. Wizyta Ojca św. w Rumunii rzuca obecnie inne światło na ekumenizm – podkreślił Ksiądz Kardynał.

Na zakończenie przemówienia Ksiądz Prymas udzielił wszystkim błogosławieństwa.

Część roboczą Spotkania rozpoczął ks. prof. dr hab. Ryszard Sztuchmiler referatem pt. *„Obowiązki pracowników sądu kościelnego w zakresie ochrony praw wiernych”*:

Promulgowany przez Jana Pawła II kodeks prawa kanonicznego wniósł wiele nowości do prawa kanonicznego. Jedną z nich była wielka troska ustawodawcy kodeksowego o większe uznanie praw człowieka oraz praw wiernych, co wiązało się z bardziej personalistyczną, wskazaną przez Sobór Watykański koncepcją prawa kościelnego.

Dla ochrony praw każdego człowieka oraz szczególnych wartości ustanowiony został w Kościele określony porządek prawny. Porządek ten obejmuje nie tylko władzę ustawodawczą, lecz także wykonawczą i sądową. Kościół może nie tylko prawo stanowić, lecz także chronić prawa podmiotowe. Troska o przestrzeganie prawa moralnego jest szczególną kompetencją władzy duchowej oraz władzy administracyjnej Kościoła. Ochrona przestrzegania prawa w sensie ścisłym jest natomiast szczególnym obowiązkiem władzy sądowej. Piastujący władzę sądową powinni zatem mieć świadomość, że właśnie ten wymiar władzy jest ludzką realizacją idei Bożej sprawiedliwości.

Przedmiotem referatu staje się więc analiza kanonicznego prawa procesowego w aspekcie ochrony praw człowieka oraz określenie obowiązków osób pracujących w sądzie i współpracujących z nim, którzy winni ochronę tych praw zapewnić. Wykład z konieczności koncentruje się na tzw. statycznej części sądowego prawa procesowego obejmują-

cej kanony 1417 – 1437 i 1446 – 1457. Normy te omawiają strukturę sądownictwa kościelnego, uprawnienia i obowiązki urzędników postępowania procesowego.

Rozważania przeprowadzone zostały w dwóch częściach.

W pierwszej Prelegent skoncentrował się na urzędnikach przewidzianych przez prawo procesowe, którzy powinni stać na straży praw człowieka. Osobami tymi w diecezji lub zakonie są: biskup diecezjalny, wikariusz sądowy, vice-oficjałowie, sędziowie diecezjalni, asesorzy, sędziowie audytorzy, rzecznik sprawiedliwości, obrońca węzła małżeńskiego, biegli sądowi, notariusz, przełożony prowincjalny lub opat miejscowy albo najwyższy przełożony zakonny lub opat – przełożony kongregacji monastycznej.

W drugiej części analizie zostały poddane obowiązki pracowników trybunału, które winny szczególnie przyczynić się do ochrony praw człowieka. Obowiązki te, określone zostały przez prawodawcę kościelnego w kan. 1446 – 1457, można podzielić w sposób następujący:

1) obowiązki przed rozpoczęciem procesu:

- a) troska o wygaszanie sporów,
- b) przestrzeganie właściwości sądowej,
- c) udzielanie pomocy sądowej,
- d) zakaz uczestniczenia w procesie w określonych sytuacjach,
- e) wyłączenie sędziego lub innego uczestnika procesu na wniosek stron

2) obowiązki podczas procesu:

- a) złożenia przysięgi i wiernego wypełniania swojego zadania,
- b) działania na wniosek strony
- c) troski o sprawiedliwe rozstrzygnięcie sporu,
- d) sprawnego prowadzenia procesu,
- e) zachowania tajemnicy urzędowej,
- f) zakaz przyjmowania podarunków.

Konkludując należy zatem stwierdzić, że ochrona praw człowieka w sądownictwie kościelnym zależy od wypełniania we wszystkich trybunałach kościelnych i przez każdego pracownika tych instytucji swoich podstawowych obowiązków w sposób jak najbardziej sumienny i rzetelny.

Ks. Prałat Kośnik podziękował za referat i otworzył dyskusję, w której udział wzięli: ks. dr Piotr Gajda (Tarnów), ks. dr Czesław Bielec (Lublin), ks. dr Stefan Kośnik (Warszawa), ks. Piotr Majer (Kraków), ks. dr Stanisław Suwała (Radom).

Wspólna modlitwa za duszę zmarłego znanego kanonisty ks. prof. dr hab. Henryka Karbownika oraz wszystkich zmarłych pracowników trybunałów kościelnych zakończyła Zjazd.

Ks. Krzysztof Warchałowski